

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 2. Utrùm incarnatio necessaria fuerit ad redimendum hominem per satisfactionem condignam, exhibendam ab homine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-83614)

parare genus humanum. *Prob. 1.* Ex Scriptura: nam *Sap. cap. 12.* dicitur: *Quis habet contra iudicium tuum? aut quis in conspectu tuo venier vindex iniquorum hominum? aut quis tibi imputabit?* si perirent nationes, *quaes fecisti?* Et Apostolus generis humani reparationem purae misericordiae, ac liberalitati divinae attribuit, ad *Tit. cap. 3.* ubi de Deo ait: *Non ex operibus iustitiae, que fecimus, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit.* Ratio est, quia cum Deus sibi sit sufficientissimus, & supremus rerum omnium dominus, non est, unde magis necessarius fuerit ad reparandum hominem, quam ad eum creandum. Addo, quod hominem reparare nolle, hoc non fore contra inclinationem misericordiae divinae, sed solum non fore secundum illam, & fore secundum aliam tantum, nempe inclinationem divinae iustitiae, sicut quod nolit unquam damnatis parcere, hoc non est contra, &c.

Secunda pars. Nempe quod Deus, supposita voluntate reparandi genus humanum, potuerit nolle illud reparare per incarnationem. *Prob. 1.* Ex Scriptura, que hominis reparationem per incarnationem filii misericordiae divinae attribuit; nam *Ioannis c. 3.* dicitur: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret.* *2.* Ex *Patribus.* Pro *Gratianus* sit *Athanasius serm. 3.* contra *Arianos*, ubi similiter hominis redempcionem, factam per incarnationem *Filiī Dei*, attribuit divinae misericordiae: *Postea, inquit, Deus ut bonus, & Pater Domini nostri, nostram vicem dolens, cupiensque sui apud omnes notitiam invadere, auctor fuit Filio suo, ut induit corpore humano, homo fieret: atque in eo corpore se ipsum offerens pro omnibus, omnes liberaret ab ignorantia deitatis, & corruptione.*

Et pro *Latinis*, *S. Augustinus lib. 13. de Trinitate, cap. 10.* ubi hac leguntur: *Eos itaque, qui dicunt: Itane desuit Deo modus alius, quo liberaret homines a miseria mortalitatis hujus, ut unigenitum Filium Deum sibi coeterum, hominem fieri vellet, induendo humanam animam, & carnem, mortalemque factum, mortem perpetui? parum est sic refellere, ne istum modum, quo nos per mediatorem Dei & hominem hominem Christum Jesum Deus liberare dignatur, afferamus bonum, & divine congruum dignitatem; verum etiam ut offendamus, non aliud modum possibilem Dea desuisse, cuius potestati cuncta equaliter subjacent.*

3. Ratione evidenti: cum enim Deus supremus sit Dominus rerum omnium, hominem reparare potuit, vel gratis omnino condonando peccatum, vel acceptando satisfactionem qualemcumque, ab homine, vel ab angelo exhibitam, & reliquum condonando liberaliter. Quare *S. Augustinus* in libro de *Agone Christiano*, cap. 16. stultos vocat eos, qui adversantur sententiae nostrae: *Sunt autem, inquit, stulti, qui dicunt: Non poterat aliter sapientia Dei homines liberare, nisi susciperet hominem, & nasceretur ex femina, & a peccatoribus omnia illa patetur. Quibus dicimus: Poterat omnino: sed si aliter faceret, similiter vestra stultitia displiceret.*

Obj. Adversantur nobis Patres, nempe *Anselmus*, lib. 1. & 2. *Cur Deus homo.* Athanasius in libro de *Incarnat. Verbi*, & ejus corporali adventu, ubi ait, indignum fuisse bonitate Dei, si que ab ipso creatuissent, in interitum abirent ob diabolos adversus homines fraudem; & alii, *Resp. 1.* Nobis quidem adversari Anselmum; sed ei Patres alios, & rationem manifestam opponimus. *Resp. 2.* Athanasium, loco citato cum exaggeratione loquentem, nihil aliud significare velle, quam generis reparationem convenientissimam fuisse divina bonitatis, & non reparationem generis humani ei futuram fuisse inconvenientissimam, non quidem positivè, sed negativè, id est, caritatem fuisse summa, non tamē debita, vel necessaria congruitate, quam generis humani reparatio habet cum summa Dei bonitate.

Hanc esse *S. Doctoris* mentem demonstrari potest ex sermone 3. contra *Arianos*, ubi postquam retulit

hanc adversariorum objectionem: *Poterat Deus, etiamsi Salvator creature existere, vel loqui tantummodo, & ita solvere maledictionem;* sic continuo prolequitur: *Illud ipsum etiam iis ab alio quodam obtulit poterit: poterat etiam sine ullo adventu Christi solummodo loqui Deus, & solvere maledictionem.* Ceterum spe blandam est isto, quid hominibus sit utilis, non quid situm sit in viribus Dei.

Resp. 3. Patres alios nihil aliud velle, quam quod vult Athanasius, nempe generis humani reparationem per Incarnationem bonitati divinae convenientissimam fuisse, omnique alio modo reparandi convenientiorem, ut diserte aferit *Augustinus*, lib. 13. de *Trinitate* cap. 10. post verba à nobis proxime laudata, aut nihil aliud velle, quam incarnationem absoluere necessariam fuisse, supposito quod Deus condignam pro peccatis hominum satisfactionem exigere vellet, quod ipsa eum exigere convenientissimum fuit. Sed ad hujus difficultatis resolutionem, sit

ARTICULUS II.

Utrum incarnatione necessaria fuerit ad redendum hominem per satisfactionem condignam, exhibendam ab homine.

*H*ic tria probanda sunt. *1.* Quod purus homo non possit satisfacere de condigno pro peccato suo mortali. *2.* Quod purus homo non possit satisfacere de condigno pro peccato mortali alieno. *3.* Quod homo Deus de condigno satisfacere potuerit pro peccatis hominum.

§. I.

Purus homo de condigno satisfacere non potest pro peccato mortali proprio, aut etiam alieno.

*P*rob. 1. *Authoritate sanctorum Patrum, Irenaei scilicet lib. 3. adversus haereses cap. 20.* Si enim inquit, homo non viciasset inimicum hominis, non justus dicitur esset inimicus. Rursus autem nisi Deus donasset salutem, non firmiter haberemus eam: & nisi homo conjunctus fuisse Deo nostro, non potuisset particeps fieri incorruptibilitatis: opportuerat enim medium Dei & hominum per suam ad ueroque domesticitatem, & ad amicitiam & concordiam urofque reducere, & facere ut & Deus assumaret hominem, & homo se dederet Deo. Quibus verbis sanctus *Martyr* aferit, lapsum hominem Deo reconciliari non potuisse, condigna scilicet satisfactione, nisi per Deum hominem.

Athanasius in Paf. Salvat, ubi sic loquitur: *Christus Dei potentia & Dei sapientia ... miseratus nostram imbecillitatem, eam ipsam induit: ipse enim infirmitates nostras sustinuit ... conspicuusque, quam non solendo effensus ad luendam paenam, illam ipsam paenam in se transfluit: Christus enim factus est pro nobis piaculum, & ita humanitate nostra induitus. & circumvestitus, se obulit Patri, ut ipse paenam sustinens, hominem a pena liberum faceret.*

Balduini hom. in *Paf. 48.* ubi ad hæc verba: *Non dabit Deo placationem suam, & pretium redempcionis anima sua, ita discurrat: Neque enim fratrem in redemptionem querit, sed unum aliquem, qui nostram exuperat naturam. Non item hominem nudum, sed hominem Deum Christum, qui solus pro nobis omnibus Deo propitiationem dare potest ... Non dabit ergo Deo (homo purus) propitiationem pro se ipso: quid enim usquam tanti est momenti, quod homo (purus) poterit dare pro redemptione anima sua? Inventum tamen unum est pro omnibus simul hominibus dignum pretium, nempe sanctus, & omni pretio superior, sanguis Domini nostri Iesu Christi Redimere se ipsum nullus idoneus, nisi veniat is, qui convertat captitatem populi, non pretio quidem, aut denis, sed suo sanguine.*

Cyrilli

Disputatio VI. Articulus II.

519

Cyrilli Alexandritini in scripto ad Valerianum Episcopum: *Quo pacto etiam, inquit, unus pro omnibus mortuus est, qui justum pro omnibus pretium exsolveret, si illa passio puri cuiuspiam hominis suisse putatur?* Et in libro ad Reginas millo §. *Quod Christi mors mundo salutaris exititerit, sic argumentatur: Si mundus alter, quam per Christi sanguinem, & mortem divina dispensatione salutaliter susceptam proper precedentium delictorum condonationem, qua Deus toleraverat, salvari nequivat; (per Christum antem salutem sumus consueti) quomodo incarnationis modus Dei Patris Verbo non erat, quo illos nimis, qui in ipsum crederent, per sanguinem suum justificaret, Patrique per corporis sui mortem reconciliaret.*

Leonis Magni serm. I. de Nativ. Domini, ubi ait: *Nisi esset Deus verus, non afferret remedium; nisi esset homo verus, non praberet exemplum.* Et sermone 12. de Passione Domini: *Quia ergo, inquit, prius hominis universa posteritas uno simul vulnera fasciata corruperat, nec ulla sanctorum merita conditio- nes poterant illate mortis evincere, venit e cœlo medicus singularis, &c.*

Fulgentii in lib. de Incarnatione & gratia Christi: *Nullatenus, inquit, humana natura ad auferendum peccatum mundi sufficiens, atque idonea fieret, nisi unione Verbi Dei, non naturali confusione, sed foliis personali unitate transiret, &c.* Et Auctoris cardinalium operum Christi apud sanctum Cyprianum, sic loquentis in sermone de Passione Christi: *Cum originali morti nullum nisi in Christi morte potuerat esse remedium, nec reconciliare Deo potuit exiles & damnatos quelibet oblatio, nisi sanguinis hujus singulare sacrificium, & sine hoc holocausto poterat Deus tantum condonasse peccatum, &c.* Ex his autem omnibus testimoniorum apparat, SS. Patres magno confidit tenuisse, ab homine puro condigne satisficeri non posse pro peccato mortali, adeoque ad condignam pro eo satisfactionem Deo exhibendam necesse fuisse, ut incarnaretur persona divina. Sed

In assignanda ratione, cur homo purus de condigno satisfacere non possit pro peccato mortali proprio, non parum laborant Theologi. Sic autem impotentiam illam in homine puro videtur nobis sufficienter probari posse. Ad condignum compensationem pro peccato mortali tanta requiritur proporcio cum ejus malitia, quanta ad illius condignam punitionem proporcio requiritur cum eadem illius malitia. Atqui ad condignum punitionem peccati mortalis requiritur pena saltem infinita secundum quid, hoc est, pena major quamcumque alia finiti temporis & intentionis, quantumlibet acerba & diurna (unde mortale peccatum non punitur supra condignum per penam acerbissimam, infinitam in duratione) quia peccati mortalis malitia sic est finita simpliciter, ut sit secundum quid infinita, et quod est offensa gravis infinita simpliciter Majestatis. Ergo pariter propter eamdem rationem, ad condignum compensationem pro peccato mortali, requiritur satisfactio infinita secundum quid, hoc est, satisfactio major alia quamcumque finita, & ab homine puro exhibita, quantumcumque magna: ita ut posita quantacumque obsequiorum, ab homine puro pro peccato mortali proprio exhibitorum, multitudine, magnitudine, & diurnitate, Deus adhuc possit, si velit, manere rationabiliter infensus offendiori.

Nulla igitur obsequiorum, ab homine puro pro peccato mortali exhibitorum, multitudine, magnitudine, & diurnitate, extinguiri potest jus, quod Deus haber ad graviter indignandum offendori propter gravem offendam; adeoque nulla obsequiorum, ab homine puro pro peccato mortali exhibitorum multitudine, magnitudo, & diurnitas potest esse condigna satisfactio pro peccato mortali: condigna enim satisfactio dicitur, & est ea, qua posita, in offendo extinguitur jus omne indignandi adversus offendorem propter illam offendam.

Simonnet Theol. Tom. II.

At inquires. Si peccatum mortale haberet malitiam simpliciter infinitam, ad condignam ejus compensationationem non requireretur satisfactio major ea satisfactione, quam pro ejus malitia secundum quid tantum infinita requirimus. *Resp. neg.* Nam si peccatum mortale haberet malitiam simpliciter infinitam ad condignam compensationationem requireret satisfactio nem infinitam simpliciter, qualis non requirimus: nam ad satisfactionem, quamcumque satisfactione finita, ab homine puro exhibita, quantumcumque magna maiorem, per se non requiritur, ut sit simpliciter infinita, sed sufficit per se, ut sit superioris cuiusdam ordinis ad quem pertingere non possit alia quamcumque satisfactio finita, ab homine puro exhibita, quantumcumque magna sit & multiplicata. Unde

Si per impossibile, satisfactiones Christi essent finita simpliciter, adhuc sufficerent ad condignam compensationem peccati mortalis, quia essent in superiori illo ordine, ad quem nullae satisfactiones, ab homine puro exhibita, quantumcumque magna, & in infinitum multiplicatae, pertingere possent; si que quilibet Christi satisfactio, quantumvis finita simpliciter, propter infinitam simpliciter excellentiam Christi, in ratione satisfactionis major est qualibet satisfactione puri hominis, quantumcumque magna, etiam in infinitum multiplicata, adeoque in ratione satisfactionis est infinita secundum quid, & sic sufficienter malitia peccati mortalis, secundum quid infinita propter infinitam Dei offensi excellentiam, proportionata in ordine ad condignum compensationem.

Quod si in superiori illo ordine non possunt esse nisi satisfactiones Dei hominis, vel Dei angeli, adeoque satisfactiones omnes ad superiori illum ordinem pertinentes, sunt etiam infinita simpliciter, & ira condigna compensatio pro peccato mortali fieri non potest, nisi per satisfactionem simpliciter infinitam, hoc per accidens est respectu gravitatis peccati mortalis, quia cum sit simpliciter finita, & infinita secundum quid tantum, quantum est ex se, condigne compensari potest per satisfactionem simpliciter finitam, sed simul infinitam secundum quid, modo explicato: unde non solum condigne, sed etiam superabundanter compensatur per satisfactionem infinitam simpliciter.

Itaque ad condignum compensationem peccati mortalis non magis requirimus satisfactionem simpliciter infinitam, quam penam infinitam ad condignum ejus punitionem. Si malitia peccati mortalis esset infinita simpliciter, ad ejus condignum punitionem requireretur pena simpliciter infinita; hoc est, pena infinita secundum intentionem simul & durationem, qualis sola, secundum prudentem estimationem esset infinita simpliciter in ratione penarum; & quia malitia peccati mortalis secundum quid tantum infinita est, ad justam sui punitionem exigit penam infinitam secundum quid tantum, seu penam, quae sit superioris ordinis seu gravitatis, ad quam nulla alia pena finita tam in intentione, quam in duratione, quantumcumque acerba & diurna, possit pertingere.

Confirmatur ratio à nobis allata. Malitia peccati mortalis propter infinitam excellentiam Dei, quem offendit graviter, major est malitia offendae gravis creaturarum excellentiorum, & excellentiorum in infinitum. Ergo ad condignum compensationem peccati mortalis requiritur satisfactio major, ac difficilior satisfactione, à pura creatura exhibenda pro offensa gravi creaturarum excellentiorum, & excellentiorum in infinitum: minor enim satisfactio cum malitia peccati mortalis non esset proportionata, quantum ad condignum compensationem requiritur. Atqui satisfactio major, ac difficilior satisfactione exhibenda pro offensa gravi creaturarum excellentiorum, &c. superat satisfactiones maiores, ac majores, & difficiliores, ac difficiliores in infinitum, adeoque impossibilis est homini puro, etiam ad

Kk 4 actus

actus supernaturales per gratiam elevato. Ergo ad condignam compensationem pro peccato mortali requiriunt satisfactio, impossibilis homini puro, utpoter vites ejus omnes, tam naturales, quam supernaturales superans. Sed

Quares. Utrum homo purus possit condigne satisfacere saltem pro suo peccato veniali?

Resp. 1. De homine existente in peccato mortali, illum non posse pro suo peccato veniali condigne satisfacere, quandiu in eo statu remanet. Ratio est, quia quandiu in statu peccati mortalis remanet, adeoque quandiu Dei inimicus est, planè indignus est, ut obsequiorum ejus & operum quantumlibet bonorum intuitu condigne placetur Deus ab indignatione, quam ex peccato veniali conceperat, & in hoc non est difficultas.

Resp. 2. De homine puro justo, triplicem esse sententiam. Prima negat, illum posse de condigno satisfacere pro culpa veniali, quia licet sit levis intra genus offensae divinae, communem tamen offensae divinae rationem participat, sicque adequari numquam potest per obsequia à puro homine, etiam justo exhibita, eò quod satisfactio decrescit ex inferioritate personæ satisfaciens; offensa vero crescit ex dignitate personæ offensæ, & supremum infimi non attingit infimum supremi. Hanc sententiam tenet Petrus de Soto, & cum eo ex recentioribus aliqui,

Secunda sententia affirmit, hominem justum condigne satisfacere pro culpa veniali per actus charitatis perfectæ, quia perfecta charitas hominem perfectius convertit ad Deum, quā ab eo avertit peccatum veniale. Addit autem hæc sententia, actum charitatis, vel contritionis perfectæ non tamen expellere, vel delere formaliter peccatum veniale se solo, sed requiri novum favorem, & Dei culpam remittentis condonationem.

Tertia sententia cum præcedenti in eo consentit, quod purus homo justus possit condigne satisfacere pro peccato veniali; sed contendit, condignam ejus satisfactionem non indigere ullo favore superaddito, nec acceptance, vel condonatione Dei, ad hoc, ut macula ex peccato veniali relicta aboleatur. Secundam sententiam tener Suarez, & Valques tertiam, quam etiam amplectitur Cardinalis de Lugo in tract. de mysterio Incarnationis, disput. 5. sect. 7. ubi tria afferit, & probat.

1. Dicit, supposito quod purus homo justus pro sua culpa veniali condignam Deo exhibeat satisfactionem, necessariam non esse Dei acceptationem, vel favorem superadditum, sed per ipsam satisfactionem condignam formaliter, & immediate tolli maculam ex veniali relictam; quod contra Suarez, hoc demonstrat argumento. Macula, ex peccato relicta, nihil aliud est, quām peccatum præteritum, moraliter perseverans in ordine ad hoc, quod Deus rationabiliter indigetur in hominem, petinde ac si homo actu peccaret. Quia moralis perseverantia fundatur in actu præterito, nec sufficienter compensatio, nec condonato, ut facetur ipse Suarez. Ergo posita condonatione Dei, vel sufficienti compensatione ex parte hominis, peccatum præteritum hoc ipso formaliter, & immediate definit moraliter permanere in ordine ad hoc, quod, &c, cū hoc ipso formaliter & immediate definit fundamentum moralis illius permanentiæ. Ergo hoc ipso formaliter, & immediate tollitur macula ex peccato relicta. Ex his autem

Sic adhuc argumentat. Peccatum habituale est peccatum præteritum, non condonatum, nec sufficienter compensatum. Posita autem sufficienti compensatione, non manet peccatum præteritum, non compensatum sufficienter. Ergo eo ipso non manet peccatum habituale, adeoque tollitur macula, ex peccato relicta, quia in peccato habituali consistit.

Dicit 2. probabilius videri, quod purus homo justus possit condigne satisfacere pro peccato veniali proprio, quia licet veniale peccatum sit aliqualis of-

fensa Dei, eo ipso quod est tantum levis offensa, tanti non estimanda est, ut debuerint homines ab ea deterreri per poenam æternam, & satisfaciendi importunitatem, sed sufficienter ab ea deterrentur per poenam temporalem acerbissimam, & per difficultem valde satisfactionem condignam.

Neque obstat quod peccatum veniale sit offensa Dei infiniti: cū enim sit levis offensa, non ira propter infinitam Dei excellentiam crescit in estimacione prudentum, ut non possit adæquari per condignam satisfactionem puri hominis, quia juxta leges amicitie est, ut leves offensæ, quæ etiam inter amicos sunt inevitabiles, possint etiam obsequiis compensari & tolli, quantumcumque digna sit persona, que leviter offendit. Ergo licet ratione divina Majestatis condigna pro peccato veniali satisfactione difficultior sit, non tamen omnino impossibilis est homini puro.

Dicit denique 3. Licet purus homo justus possit utrumque, & difficultè satisfacere condigne pro sua culpa veniali, de facto tamen credere se, quod saltem regulariter non tollatur peccatum veniale sine gratuita Dei condonatione, & remissione, quamvis antecedat satisfactione aliqua nostra saltem de congruo; quod probat eo quod Scriptura & Patres de peccatis in universum loquentes, nunquam dicant, ea tolli per nostram solutionem, sed per Dei misericordiam, & condonationem. Pro quo

Laudat Joannem Apostolum epist. 1. c. 1. ubi postquam dixit: *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est*, quo loco manifestè loquitur de venialibus, quæ certissimum est reperi in omnibus nobis; statim de iisdem subiungit: *Si confiteamur peccata nostra (per veram poenitentiam) fidelis est, & justus, ut remittat nobis peccata nostra*. Ecce post poenitentiam de venialibus consequitur remissio. Ergo poenitentia nostra non tollit condigne, & sufficienter se sola maculam peccati venialis.

Præterea, omnis debiti remissionem peritus, & pro omnium peccatorum remissione gratias agimus Deo. Ergo credibile est Deum non expectare nostram condignam satisfactionem, sed posita congrua per poenitentiam & detestationem satisfactione, condonare offensam veniale.

Non obstantibus his, quæ pro possibilitate condignæ compensationis peccati venialis allata sunt, prima sententia negans purum hominem justum satisfacere posse de condigno pro culpa sua veniali, videtur nobis multum probabilis, & pro ea sic adhuc argumentari possumus. Malitia peccati venialis propter infinitam excellentiam Dei, cuius est offensa, major est malitia offensa levis creaturarum excellentiorum, & excellentiorum in infinitum. Ergo propter eamdem infinitam Dei excellentiam, ad condignam sui compensationem exigit satisfactionem maiorem condigna satisfactione exhibenda pro offensa levi creaturarum excellentiorum, & excellentiorum in infinitum, adeoque exigit satisfactionem superantem condignas satisfactiones pro levi offensa creaturarum exhibendas, maiores ac majores, & difficiliores ac difficiliores in infinitum. Atqui talis satisfactione est secundum quid infinita, & superiori quodam ordine, ad quem nulli laici homini etiam iusti & Deo grati satisfactione videtur posse pertinere. Ergo peccatum veniale propter infinitam Dei excellentiam, licet cum leviter tantum offendat, videtur ad condignam sui compensationem exigere satisfactionem, puri hominis etiam iusti, & Deo grati, vires omnes superarem, Quod

Confirmari potest ex eo, quod observat & probat Cardinalis de Lugo, nempe ex eo, quod Scriptura & Patres, de peccatis in universum loquentes, numquam dicant, peccata nostra etiam venialia, tolli per nostram solutionem, sed solum dicant tolli per Dei misericordiam & condonationem: hoc enim videtur esse signum sufficiens, quod in hominibus justis peccata venialia nunquam per condignam satisfactionem.

factionem, sed semper per liberalēm Dei condonatiōnē tollantur, quoad reatum culpā scilicet; unde videatur sufficienter colligi posse, condignam pro peccato veniali satisfactionem homini puro, quantumlibet iusto, impossibilem esse; nam si possibilis esset, quidni aliquando, in dō tēpe à Deo exigetur, & expectaretur; ceterè exigi, & expectari, non parū expediret, ne apud homines peccatum veniale vileteret, atque ut ab illo efficacius deterrenerentur.

Ad hoc, quod laudatus Author dicit, juxta leges amicitia est, ut leves offendit, quæ etiam inter amicos sunt inevitabiles, possint etiam obsequiū compensari & tolli, quantumcumque digna sit persona, quæ leviter offenditur. & juxta leges amicitia est, ut quantumcumque digna sit persona, quæ leviter offenditur, leves offendit vel tolli possint per condignam satisfactionem, ab offendore exhibitam, vel si non possint, exhibita ab offendore aliqui & congra satisfactione, liberaliter condonentur ab eo, qui offensus est. Unde non expectata condigna satisfactione pro levibus offenditis, quia hominibus quantumlibet iustis impossibilis est, Deus aliqui satisfactione congrua, per pœnitentiam & detestationem offendit levis à justo facta, contentus, offenditam levem liberaliter ac misericorditer condonat.

At inquit contra rationem supra à nobis allatam, Licet malitia peccati venialis major sit malitia offendit levis creaturarum excellentiorum & excellentiorum in infinitum, ad condignam tamen sui punitionem non exigit pœnam infinitam secundum quid, & quæ sit in superiori quodam ordine, ad quem pertingere non possint pœnae majores & maiores in infinitum, exolvendas pro offensa levi creaturarum excellentiorum & excellentiorum in infinitum. Ergo nec ad condignam sui compensationem exigit satisfactionem infinitam secundum quid, & quæ sit in eo ordine, ad quem pertingere non possint condignæ satisfactiones, maiores & maiores in infinitum, exhibendas pro offensa levi creaturarum, &c.

R. neg. ant. & dico, peccatum veniale non solum ad condignam sui punitionem exigeret pœnam secundum quid infinitam, & quæ sit in eo ordine, ad quem, &c. sed etiam re ipsa tali pœna multat: nam pœna purgatorii, quæ ex duplice constat, pœna scilicet fenus acerbissima, seu pœna ignis, & pœna damni, faciliter superat pœnas maiores & maiores in infinitum, exolvendas pro offensa levi creaturarum excellentiorum & excellentiorum in infinitum; ex quo ratio, à nobis supra allata, validè confirmatur. Nam

Sic adhuc argumentor. Peccatum veniale, licet Deum offendat leviter tantum, propter infinitam Dei excellentiam, ad condignam sui punitionem exigit pœnam secundum quid infinitam, & quæ sit superioris ordinis, &c. Ergo similiter, licet Deum offendat leviter tantum, propter infinitam Dei excellentiam, ad condignam sui compensationem exigit satisfactionem infinitam secundum quid, & superantem condignas satisfactiones, maiores ac maiores, & difficiliores ac difficiliores, exhibendas pro offensa levi creaturarum excellentiorum & excellentiorum in infinitum. Atqui talis satisfactio videtur impossibilis omnī homini puro, seu omni homini, qui non est simul Deus & homo. Ergo, &c.

Quare manus facile damus primæ sententiæ; nec solum peccatum mortale, sed etiam veniale in homine puro qualibet absolutam parere impotentiam condigne satisfaciendi Deo offeso, facile credimus. Ex his porr̄dum appareat, quanti etiam levis offensa Dei facienda sit, quantique nostra referat eam vitare, quandoquidem, quantumcumque à nobis pro illa exhibita satisfactione, integrum Deo ius manet semper nobis propter illam indignandi.

§. II.

Purus homo, quantumlibet iustus & Deo gratus, de condigno satisfacere non potest pro peccato mortali alieno.

P Rob. ex Pribus, paragrapho superiore laudatis, qui cum ad condignam pro peccato mortali satisfactionem, ab homine exhibendam, afferunt necessarium fuisse incarnationem personæ divinae, dicunt, vel saltem manifeste supponunt, impossibilem fuisse homini puro, quantumvis iusto, talem satisfactionem. Ratio autem ex dictis superiore paragrapho faciliter sumitur: sicut enim peccatum mortale, quantumvis finitam simpliciter malitiam habeat, quia tamen graviter offendit personam infinitam simpliciter dignitatis & excellentiae, pro condigna sui punitione exigit pœnam, majorem omni pœna secundum intentionem & durationem finita, quantumlibet acerba & diuturna, qualis est pœna acerbissima, infinita secundum durationem: ita ad condignam sui compensationem exigit satisfactionem majorem omni satisfactione, à creatura pura exhibita, quantumcumque magna sit & diuturna. Talis autem satisfactione hominis puti quantumvis iusti vires omnes excede re videatur.

Item sicut peccatum mortale, licet finitæ simpliciter sit malitiae, quia tamen est offensa gravis Dei infinitè simpliciter digni & excellentis, ad condignam sui punitionem exigit pœnam, superantem pœnas alias graviores ac graviores in infinitum, exolvendas pro offensa gravi creaturarum digniorum & digniorum in infinitum; ita proper eamdem rationem, ad condignam sui compensationem exigit satisfactionem, superantem condignas alias satisfactiones, maiores ac maiores in infinitum, exhibendas pro offensa gravi creaturarum digniorum, &c. Atqui talis satisfactio videtur omnino impossibilis homini puro, quantumvis iustus sit & Deo gratus. Ergo, &c.

Confirmatur. Quia recta hominum gubernatio requirit, ut homines à peccato mortali, quo Deus offendit graviter, deterreantur, quantum meretur infinita Dei dignitas: recta enim hominum gubernatio exigit, ut homines è magis deterreantur ab offensa gravi, quod dignior est & excellentior persona, quæ graviter offenditur. Atqui ad hoc ut homines à peccato mortali deterreantur, quantum meretur infinita Dei dignitas & excellentia, requiritur, secundum prudentem estimationem, non solum ut peccantibus mortaliter imponatur pœna secundum quid infinita, & superioris ordinis, ad quem nullæ alia pœna finiti temporis & durationis, quantumlibet acerba & diuturna, pertingere umquam possit; sed etiam pro condigna peccati mortalis compensatione exigit satisfactione infinita secundum quid, & superioris ordinis, ad quem nulla pertingere possit obsequiorum, à pura creatura exhibitorum, multitudine, magnitudo, & diuturnitas. Ergo ad rectam hominum gubernationem requiritur, ut peccatum mortale patiat non solum dignitatem pœnae acerbissimæ & aeternæ, sed etiam absolutam in omni pura creatura impotentiam exhibendi condignam pro illo satisfactionem: ita ut Deus quantumcumque satisfactione, à qualicunque pura creatura exhibita, maneat nihilominus rationabiliter infensus ei, à quo graviter offensus est.

Obj. Actus charitatis elicitus à puro homine, iusto & Deo grato, est condigna satisfactione pro peccato mortali. Ergo, &c. Neg. ant. Probabis. Actus charitatis, à persona grata, & ad statum adoptionis elevata elicitus, tam Deo placet, quam ei diligenter peccatum mortale. Ergo, &c. R. neg. ant. Ratio negandi est, quia longè minus est in estimatione morali, vilissimam creaturam amare Deum, eique tot titulis debitam exhibere subjectionem, quam illum inhongrare, & contemnere peccando mortaliter; unde Deus longè minoris estimat actum charitatis.

charitatis, à pura creatura elicatum, in eo eoque sibi minus complacet in ordine ad laudem & præmium, quam peccatum mortale estimat, illudque aversatur in ordine ad indignandum peccatori.

Dices. In iis circumstantiis, in quibus urget præceptum charitatis, Deus tantum amat charitatis actum, quantum odit omissionem ejus mortalem. R. hoc verum esse eo sensu, quod tunc Deus tam intensè velit, actum charitatis ponit, quam intensè aversatur peccatum mortale, in ejus omissione situm; at non idcirco tanpi facit actum charitatis, si ponatur, quanti, si non ponatur, omissionem ejus mortalem facit in ordine ad imputabilitatem, & ad indignationem.

Dices. Per actum charitatis tantum redditur Deo, quantum ei ablatum est per peccatum mortale: nam per peccatum mortale ablatum est à Deo ratio finis ultimi, & per actum charitatis restituatur. Ergo per actum charitatis condigne satisfiat Deo pro peccato mortali. R. dato ant. negando cons. Nam reddendo totum, quod ablatum est, reparatur quidem jus læsum, sed non satisfiat ad æqualitatem pro injuria illata, nec pro contemptu in inferenda injuria admisso, pro quo tamen sibi ad æqualitatem satisfieri persona offensa rationabiliter exigit: unde tamdiu manet intensa rationabiliter, quendam satisfactio secundum prudentem estimationem æqualis non exhibetur ab offensore, vel ab alio, qui pro offensore satisfacit.

Dices. Actus charitatis tantum honorat Deum, quantum inhonoratur per peccatum mortale. Ergo, &c. R. neg. ant. & dico actum charitatis longè minoris est estimabilitatis in ordine ad honorandum Deum, quam peccatum mortale in ordine ad illum inhonorablem: nam honor, qui per actum charitatis à pura creatura exhibetur Deo, estimatur ex dignitate absolute creature honorantis, juxta illud: Honor est in honorante, non verè ex dignitate Dei, quem honorat: unde honor ille, qui per actum charitatis à pura creatura exhibetur Deo, non crescit ex dignitate Dei, è contra verò ex ea decrescit: honor enim à persona finite dignitatis exhibitus personæ digniori, hoc ipso minoris est estimationis, quod personæ digniori exhibetur; & eò minoris est estimationis, quamvis non secundum proportionem geometricam, quod persona dignior, quæ honoratur, dignitate & excellentia superat personam honorantem.

E contra inhonorio Dei, quæ fit per peccatum mortale, estimatur ex infinita Dei dignitate, licet habita ratione malitiae actus, per quem Deus inhonoratur: unde inhonorio Dei, quæ fit per peccatum mortale, crescit ex infinita simpliciter dignitate Dei, habita tamen ratione malitiae peccati mortalis, quæ cum sit simpliciter finita, impedit, ne inhonorio, per peccatum mortale facta, sit infinita simpliciter; sed non impedit, ne sit infinita secundum quid, propter infinitam Dei excellentiam, & in superiori quodam ordine inhonorationis, ad quem pertingere non possunt inhonorationes creaturarum excellentiorum & excellentiorum in infinitum. Cum itaque inhonorio Dei, per peccatum mortale facta, sit infinita secundum quid in sua ratione, honor verò, qui à puro homine justo exhibetur per actum charitatis, non ita sit secundum quid infinitus in ratione honoris; falsum est, quod Deus tantum honoretur à puro homine justo per hunc actum, quantum per peccatum mortale inhonoratur.

Dices. Actus charitatis, à puro homine justo elicitus, habet vim satisfaciendi secundum quid infinitam. Ergo potest esse condigne satisfactio pro peccato mortali. R. neg. ant. Nam si habet vim satisfaciendi secundum quid infinitam, vel habet à bonitate sua moralis, aut à dignitate absoluta hominis justi à quo elicitur, vel ab utraque simul. Neutrum dici potest: moralis enim bonitas actus charitatis, & dignitas absoluta hominis justi, sicut & complexum ex utraque simul, sunt aliquid finitum simpliciter, &

finitæ simpliciter estimationis: unde non possunt efficiere, nisi finitam omnino vim satisfaciendi.

At inques. Vis satisfaciendi, quam habet actus charitatis, est infinita secundum quid, propter infinitam dignitatem Dei, qui per actum charitatis diligetur. R. neg. Itaque actus charitatis, in ratione dilectionis, habet infinitam secundum quid excellentiem propter infinitam Dei dignitatem; quia sub hac ratione crescit ex dignitate Dei, qui diligetur: nam amor ille excellentius est, quo amatur objectum excellentius: at non similiter valorem habet in ratione satisfactionis infinitum secundum quid, propter infinitam dignitatem Dei quem diligit, quia sub hac ratione non crescit, sed è contra decrescit ex infinita dignitate Dei: nam secundum prudentem estimationem, omnis satisfactio, à persona inferioris dignitatis exhibita, decrescit propter excessum dignitatis in persona cui exhibetur: unde eadem satisfactio, quæ secundum prudentem estimationem gravis est, & sufficiens respectu personæ minus excellentis, potest esse, secundum eandem estimationem, & sape est levis, ac insufficiens respectu personæ excellentioris.

Obi iterum. Purus homo justus potest de condigno mereri gratiam sanctificantem alteri. R. posse, non quidem de lege ordinaria, sed de potentia absoluta, mereri de condigno gratiam sanctificantem alteri non justo: at nequidem de potentia absoluta de condigno mereri potest gratiam sanctificantem alteri injusto & peccatori, quia nequidem de potentia absoluta mereri potest de condigno remissionem peccati mortalis.

At inques. Actus charitatis à puro homine justo elicitus, habet vim merendi de condigno infinitam secundum quid: haber enim vim merendi de condigno visionem beatificam, quæ est præmium secundum quid infinitum, cum superet bona naturalia, majora & majora in infinitum. Ergo vim habet sufficientem ad merendum de condigno remissionem peccati mortalis. R. neg. cons. Itaque actus charitatis, à puro homine justo productus, vim habet merendi de condigno infinitam secundum quid, relatè ad aliquod præmium, putè relatè ad visionem beatificam: at non haber relatè ad aliud, nempe ad remissionem peccati mortalis, aut etiam probabilissimè venialis.

Ratio disparitatis est, quia vis merendi actus charitatis relatè ad visionem beatificam, & alia hujusmodi præmia, estimatur ad incrementum non solum ex dignitate personæ præmiandæ, sed etiam ex dignitate personæ præmiantis: unde non solum crescit ex dignitate personæ præmiandæ, sed etiam ex præmiantis dignitate, quæ cum sit simpliciter infinita, facit ut vis illa merendi de condigno, quam habet actus charitatis, ab homine justo elicitus, sit infinita secundum quid, adeoque æqualis præmium secundum quid infinito, & superioris ordinis, quod est visio beatifica. At relatè ad præmium remissionis peccati, vis merendi, quam habet actus charitatis, ab homine justo elicitus, non ad incrementum, sed ad decrementum estimatur ex infinita simpliciter dignitate Dei præmiantis: unde cum vis illa non crescat, sed è contra decrecat ex Dei dignitate, nec est, nec potest esse propter illam ulio modo infinita.

Quares, utrum purus homo justus possit condigne satisfacere pro peccato veniali alieno?

R. Posse, in sententia eorum, qui affirmant purum hominem justum posse condigne satisfacere pro peccato veniali proprio; at non posse in sententia aliorum, qui negant.

§. III.

Quamvis merita Christi habuerint tantum bonitatem moralem finitam, quodlibet tamen habuit valorem ad merendum & satisfaciendum infinitum simpliciter.

*P*rima pars, nempe quod merita Christi habuerint tantum bonitatem moralem finitam. *Prob.* Quia merita Christi fuerunt actus Christi, ut hominis. Sed actus Christi, ut hominis, habebant entitatem

Disputatio VI. Articulus II.

523

rem finitam; & Christus, ut homo, diligebat Deum finito modo, ac finito modo tendebat in honestatem virtutum, quarum actus exercebat. Ergo merita Christi habebant finitam simpliciter laudabilitatem & decentiam, & absolute poterat habere maiorem. Ergo, &c.

Secunda pars, nempe quod meritorius Christi quilibet valorem habuerit ad merendum infinitum simpliciter, *Prob.* Quia ille actus habet valorem ad merendum simpliciter infinitum, cuius valor adaequare non potest per premia finita, majora & magna in infinitum. Atqui actus quilibet Christi meritorius talem habuit valorem. Ergo, &c. Major patet ex terminis.

Prob. minor. Actus Christi quilibet meritorius meruit, in actu primo scilicet, aliquid in ratione premii magnum respectivè ad dignitatem personæ præmiantis, & dignitatem personæ præmiandæ. Sed premia finita, majora & magna in infinitum, non sunt aliquid magnum, sed tantum aliquid parvum in aestimatione moralis, respectivè ad dignitatem personæ divinae præmiantis, & dignitatem personæ, divinae præmiandæ.

Et verò persona divina, premia finita, majora ac magna in infinitum, tribuens personæ divinae merenti, non tribuit aliquid majoris momenti, secundum prudentem aestimationem respectivè ad dignitatem utriusque, quām si supremus aliquis monarca, subdit suo sibi consanguineo, propter excellens aliquod obsequium ab eo præstitum, nucem, vel pomum retribueret. Ergo actus Christi quilibet in actu primo meruit aliquid in ratione premii majus, quām premia finita, majora ac magna in infinitum, adēque cuiuslibet actus Christi valor præmis finitis majoribus ac majoribus in infinitum, major est, illisque adaequare nunquam potest. Ergo, &c. Sed ut hæc melius intelligas, hæc sequentia accipe.

1. Quilibet actus ordinis supernaturalis, liberè à persona Deo grata elicitus ex motivo charitatis, meretur ex se magnum præmium, ut per se clarum est; & ita quilibet actus ordinis supernaturalis, à Christo viator liberè elicitus, ex se præmium magnum merebatur.

2. Magnitudo præmii, quod ex se meretur actus ordinis supernaturalis, taxatur, secundum prudentem aestimationem, ex dignitate personæ præmiantis, & dignitate personæ præmiandæ; atque ita magnitudo præmii, quod ex se merebatur quilibet Christi viatoris actus supernaturalis ordinis, aestimanda fuit ex dignitate personæ divinae præmiantis, & persona divinae præmiandæ.

3. Et ita complexum ex dignitate personæ præmiantis, & dignitate personæ præmiandæ, quod erat adequata mensura magnitudinis præmii, quo dignus fuit quilibet Christi viatoris actus supernaturalis ordinis, erat ex utraque parte infinitum simpliciter, atque adeo illam præmii magnitudinem simpliciter infinitabat.

4. Et sic complexum ex dignitate personæ præmiantis, & dignitate personæ præmiandæ, se habebat per modum forma cuiusdam moralis, moraliter intrinsecè afficiens quemlibet actum Christi meritorium, eique tribuentis effectum formalem, nempe infinitum simpliciter valorem ad merendum.

5. Et ita quilibet actus Christi meritorius valorem ad merendum habebat infinitum simpliciter; habebat, inquam, formaliter à solo complexo ex dignitate personæ divinae præmiantis, & dignitate personæ divinae præmiandæ; dispositivè verò à propria bonitate & laudabilitate moralis, vi cuius habebat ut valorem illum accipere posset ab utraque dignitate simpliciter infinita, persona divina scilicet præmiantis, & persona divinae præmiandæ, quatenus ab illa habebat ut mereretur aliquid in ratione præmii magnum relativè ad dignitatem utramque.

Tertia pars, nempe quod etiam quilibet Christi meritorius habuerit valorem ad satisfaciendum simpliciter infinitum, *prob. i. ex dictis.* Quilibet actus Chri-

sī meritorius valorem habuit ad condigne merendum quolibet præmium excogitabile in qualibet hypothesi possibili. Ergo valorem habuit ad condigne merendum offendarum Dei plurium ac plurium, & graviorum ac graviorum in infinitum condonationem. Atqui hoc ipso quod quilibet actus Christi meritorius valorem illum habuit, non potuit non habere simul valorem condigne satisfaciendi pro offendis Dei pluribus ac pluribus, & gravioribus ac gravioribus in infinitum, ut consideranti facile patet. Ergo, &c.

2. Ille actus habet valorem ad satisfaciendum infinitum simpliciter, cuius valor adaequare non potest ulla condonatione offendarum, seu cuius valor non potest adaequare condonatione offendarum plurium ac plurium, & graviorum ac graviorum in infinitum. Atqui talem habuit valorem quilibet actus Christi meritorius. Ergo, &c. Major patet. *Prob. min.* Quilibet actus Christi meritorius valorem ad satisfaciendum habuit magnum respectivè ad dignitatem personæ Christi satisfaciens. Atqui valor ad satisfaciendum, quem posset adaequare & exaurire certa condonatio offendarum, non esset, secundum prudentem aestimationem, magnus respectivè ad dignitatem personæ Christi satisfaciens. Ergo, &c.

Confirm. Longè plus est, secundum prudentem aestimationem, Deum submittere se ad satisfaciendum Deo pro offensa, quām Deum offendere à creatura plus & plus, & gravius ac gravius in infinitum. Item longè plus obsequium quatulumcumque, à Deo exhibitum Deo in compensationem offensis, valet, secundum prudentem aestimationem, ad honorandum Deum, quām valeant ad eum in honordum offendit creaturarum plures ac plures, & graviores ac graviores in infinitum. Ergo quodlibet obsequium Christi plus valebat ad Deum condigne placandum, quām creaturarum offensis plures ac plures, & graviores ac graviores in infinitum, valent ad eum offendendum; atque sic vel unum quantulumcumque Christi obsequium valebat ad extinguendum ius indignandi ortum Deo ex offensis pluribus ac pluribus, & gravioribus ac gravioribus in infinitum; ita ut illo exhibito, & in compensationem absque ultra limitatione acceptato, eo ipso Deus delüsser esse rationabiliter infensus propter offendas etiam plures ac plures, & graviores ac graviores in infinitum. Ergo, &c. Sed pro his oblerva, quæ sequuntur.

1. Obsequium, quod persona offendæ in compensationem exhibetur à persona digna, aliquem habet valorem ad satisfaciendum, non solum ex dignitate absoluta personæ, per illud se ad satisfaciendum submittentis, sed etiam, & à fortiori, ex ejus dignitate respectiva, si quam habet. Dignitatem autem respectivam habet dicitur persona satisfaciens, si dignitas ejus, etiam collata cum dignitate personæ cui satisfit, retinet totam suam aestimabilitatem, aut saltem aliquid illius.

2. Valor ille rectè aestimatur ex dignitate respectiva personæ se per obsequium submittentis ad satisfaciendum: nam revera idem obsequium è plus ad satisfaciendum valet, quod persona, illud exhibens, majorem habet dignitatem respectivè ad personam placandam, seu quod persona, obsequium exhibens, dignitas absoluta plus aestimabilitatis retinet, etiam collata cum dignitate personæ placandæ.

3. Dignitas tum absoluta, tum respectiva persona Christi se ad satisfaciendum submittentis, est infinita simpliciter aestimabilitatis, adēque valor cuiuslibet obsequii, à Christo sed ad satisfaciendum submittente exhibiti, habet mensuram simpliciter infinitam, à qua proinde infinitatur simpliciter.

4. Et sic dignitas Christi, obsequium aliquod in compensationem illatæ Deo injuria exhibentis, se habet per modum cuiusdam formæ moralis, moraliter intrinsecè obsequium exhibitum afficiens, eique tribuentis effectum formalem, nempe valorem ad satisfaciendum simpliciter infinitum.

5. Quod-

3. Quodlibet itaque obsequium, in offendarum recompensationem à Christo præstatum, vim ad abloenda peccata simpliciter infinitam habuit formaliter, 1. In ratione satisfactionis, à dignitate personæ Christi ad satisfaciendum se submittentis. 2. In ratione meriti à dignitate personæ divinae præmiantis, & dignitate personæ divinae præmiandæ, dispositivè vero utrumque à propria bonitate, & excellētia morali.

§. IV.

Proponuntur objectiones contra præcedentem paragrapnum, & solvuntur.

Obj. 1. Valor, quem satisfactione exhibita accipit à persona satisfaciens, decrecet ex dignitate persona offendæ, cui fit satisfactione. Ergo taxari non potest ex sola dignitate persona satisfaciens. R. Vel persona satisfaciens habet dignitatem respectivam, seu, quod idem est, dignitatem habet etiam relatè ad dignitatem persona offendæ, vel non habet. Si primum, vel habet aequalē dignitati persona offendæ, & tunc valor, quem dat satisfactione quam exhibet, nullatenus ex dignitate persona offendæ decrecet: vel habet inaequalem & inferiorem, & tunc valor quem dat satisfactione quam exhibet, decrecet quidem ex dignitate persona offendæ, sed tantum decrecet secundum excessum, quo dignitas persona offendæ dignitatem satisfaciens superat. unde consequitur valorem satisfactionis, resultantem ex persona satisfaciens, dignitatem respectivam habente, rectè estimati ex sola dignitate respectiva persona satisfaciens.

Quod si persona satisfaciens non habet dignitatem respectivam, sed tantum absolutam, ut quilibet homo iustus, qui propter gratiam sanctificantem, dignitatem habet in se, & absolute magnam, que tamē comparatè ad dignitatem Dei nulla est in estimatione moralis; tunc valor, quem exhibita satisfactione accipit à persona satisfaciens, decrecet ex dignitate persona offendæ, sed quasi temperata, & modificta per dignitatem absolutam persona exhibentis satisfactionem, & ipsius satisfactionis bonitatem moralē; ita ut persona satisfaciens pertingere possit ad satisfactionem, qua sit aliquis momenti, etiam respectivè ad dignitatem persona offendæ, licet numquam possit attingere satisfactionem, qua in morali estimatione sit respectivè ad dignitatem illam magna, adeoque numquam possit attingere satisfactionem, qua sit condigna offendæ gravis compensatio.

Obj. 2. Si valor meritorum Christi crecebat ex dignitate persona, 1. Inter puros homines, qui majorem habet gratiam sanctificantem, plus meretur, ceteris paribus; nam maiorem habet dignitatem. 2. Aliquando homo magis iustus, plus merebitur operæ aliquo minimo virtutis, quam homo minus iustus, eximio aliquo actu charitatis, vel martyrii. 3. Qui libet homo, per actum v.g. charitatis in statu iustitiae elicitum, merebitur plus & plus in infinitum; tum quia quelibet pars intensiva gratiae, actum meritorum præcedentis, influeret in illum valoris aliquid, & aliundē partes illæ sunt plures & plures in infinitum: tum quia iustus, eodem instanti quo meretur, accipit augmentum gratiae, proindeque sit iustior. Ergo actus ejus, propter augmentum illud plus meretur, adeoque meretur novum gratiae augmentum, propter quod adhuc plus meretur, sive meretur tertium augmentum, & ita deinceps in infinitum.

R. ad 1. part. seq. Concedendo. Nam major dignitas confert opere maiorem vim merendi, in quo dignitas persona reddit opus considerabile secundum prudentem estimationem. **Ad 2. R.** Toties homo magis iustus, plus meretur opere minimo virtutis, quam minus iustus eximio aliquo virtutis actu, quoties hominis magis iusti laetitas plus superat sanctitatem minus iusti, quam eximi opera exerciti à minus iusto, excellentia & bonitas moralis superat bonitatem moralē operis minimi, à magis iusto exerciti; quod certè nonnisi rarissime potest contingere.

Ad 3. R. neg. **Ad 1. prob. R.** quamlibet quidem partem intensivam gratiae præcedentis actum, valoris aliquid in eum influeret: at gratia actum præcedens, non habet partes intensivas, plures & plures in infinitum, aequales, sed inaequales, & minores ac minores in infinitum, que proinde omnes simul nonnisi finitum aliquid faciunt, adeoque omnes simul nonnisi finitum valorem conferre possunt actui. **Ad 2. prob. R.** valorem operis peti ex dignitate operantis, qua antecedit opus ipsum, & premium eius; nullatenus vero ex ea qua subsequitur: nam cum excessus dignitatis subsequens sit præmium operis, valorem eius non auget, sed exhaustit.

Obj. 3. Ex nobis, valor simpliciter infinitus ad merendum & satisfaciendum, quem habet quodlibet Christi meritum, est aliquid increatum. Ergo est aliquid existens ab aeterno; quod est absurdum. **R.** valorem illum esse aliquid increatum, non simpliciter, sed cum addito, seu esse aliquid increatum, habens se per modum formæ moralis, moraliter intrinsecè sufficientis, non ab aeterno, sed in tempore, actum aliquem, in tempore tantum existentem. Unde nego conf.

Obj. 4. Si merita Christi fuerunt infinita simpliciter, tam Deo placuerunt, quam ipsa divinitas. Absurdum consequens. Ergo, &c. **R. neg. seq. maj.** Quia, 1. merita Christi simpliciter infinita fuerunt per participationem tantum, nempe tantum per moralem dignitatem personæ Christi communicationem: divinitas vero est infinita simpliciter per essentiam. Unde 2. merita Christi fuerunt simpliciter infinita, non per se, sed per aliquid distinctum, ipsis moraliter communicatum: divinitas vero est infinita simpliciter per se, & ex proprio fundo. 3. Merita Christi fuerunt infinita simpliciter in aliquo tantum genere, nempe in genere valoris ad merendum & satisfaciendum: nam de cætero finitam entitatem & finitam bonitatem moralem habuerunt: divinitas vero est infinita simpliciter in omni genere perfectionis. Divinitas igitur omnibus Christi meritis infinitè excellenter & amabilior est, adeoque infinitè magis à Deo diligitur.

Obj. 5. Si singula Christi merita valorem habuerunt simpliciter infinitum ad merendum & satisfaciendum, Christus tam poterat satisfacere per unum, quam per omnia simul, nec plus satisfacere poterat per omnia simul, quam per unum. Absurdum cons. Ergo, &c. **R.** Christus potuit tam intensivè satisfacere per unum meritum, quam per omnia simul, licet non tam extensivè; nec potuit plus intensivè satisfacere per omnia merita simul, quam per unum, licet potuerit plus extensivè.

Observe tamen, Christum re ipsa non satisfecisse pro peccatis hominum, nisi per omnia sua merita simul, ac præcipue per suam passionem & mortem: tum quia Christus non voluit singula sua merita ad hanc satisfactionem sufficere, tum quia Deus noluit, ad hunc effectum acceptare singula. Unde ad humani generis cum Deo reconciliationem, necessaria fuerunt omnia Christi opera meritoria, per mortem ejus consummata. Porro hoc convenientissimum fuit, 1. Ut nobis magis appareret peccati gravitas. 2. Ut charitas Dei & Christi erga nos magis eluceret. 3. Ne vileceret nobis redemptio nostra, si perficeretur unicò aliquo facilis opere Christi.

Itaque singula Christi merita vim habuerunt satisfaciendi condigne, inò plus quam condigne, pro peccatis hominum, nec tamen singula satisfecerunt, quia singula totam vim suam non exeruerunt; vel, si vis, quia singula vim suam infinitam finitè tantum exeruerunt, scilicet secundum mensuram ordinacionis Christi, & acceptationis Dei, à quibus vis meritoria & satisfactoria meritorum Christi quoad exercitium dependebat, & à quibus proinde quasi temperata & modificta est meritorum Christi activitas.

Obj. 6. In sententia nostra, quodlibet Christi meritum omnipotentiam divinam exhaustire potest. **R. hoc esse**

Disputatio VI. Articulus II.

525

esse falso: quia si quodlibet Christi meritum mereri potest plus & plus in infinitum, majora & majora in infinitum, potest quoque Deus dare plus & plus in infinitum, majora & majora in infinitum: nec potest excogitari præmium aliquod, quo digna sunt merita Christi, & quod meritus Christi non possit à Deo retribui. Certè quantumcumque meritorum Christi valor, non est nisi ad præmium aliquod possibile: non enim meritus esse potest rei impossibilis. Ergo quantumcumque sit meritorum Christi valor, non est nisi ad aliquid, quod à Deo retribui potest.

Obj. 7. Si quodlibet meritum Christi habuit valorem ad satisfaciendum simpliciter infinitum, plus exactum est à Christo, quam pro peccatis hominum debetur. Sed hoc iustitia divina repugnat. Ergo, &c. R. neg. min. Quia 1. satisfactio æqualis pro peccato mortali, est impossibilis: nam satisfactio æqualis pro peccato mortali, esset satisfactio simpliciter finita, sed infinita secundum quid, & ejus ordinis, ad quem satisfactions plures ac plures, & majores ac majores in infinitum, à pura creatura etiam Deo grata exhibita, pertingere non possent. Talis autem satisfactio impossibilis est; quia qui pro peccato mortali satisfacionem aliquam exhibere possit, aliis non est supra puram creaturam Deo gratam, nisi Deus homo, vel Deus angelus; & satisfactio omnis à Deo homine vel à Deo angelo exhibita, non potest non esse infinita simpliciter, propter dignitatem personæ satisfaciens simpliciter infinitam. Cùm itaque æqualis pro peccato mortali, satisfactio possibilis non sit, vel Deus non potuit pro peccato mortali exigere, nisi satisfacionem imperfectam, & de se insufficiem, quod dici non debet; vel potuit exigere plus quam condignam & superabundantem.

2. Quamvis non possit nisi injuste exigi satisfactio major ab ipso offendore, potest nihilominus absque iniustitia exigi ab eo qui non est offendor, & se ad satisfaciendum offert loco offendoris: nam persona offensa potest sine ulla injuria non acceptare quamlibet satisfactionem, ab eo oblatam, & velle retinere jus ad indignandum, donec sibi ab ipso offendore condigne satisfiat; sicut potest veile, ut offendor ipse penam lauat, & non alius, etiam quando alius offert se ad luendam majorem, quam ab offendore debeatur pro offensa.

3. Quidquid à Christo exactum est ad nostram cum Deo reconciliationem, non ab invito, sed à volente & offerte exactum est: volenti autem injuria non fit. 4. Nec defuerunt gravissimæ cause exigendi, ne v.g. vileseret nobis redemptio nostra, si uno vel altero facili opere Christi perficeretur; vel ne minoris fieret à nobis, quam par est, peccati gravitas.

Obj. 8. Si merita Christi habuerunt valorem ad merendum & satisfaciendum infinitum simpliciter, meruerunt & satisfecerunt independenter ab omni promissione & acceptatione divina. Falso: conf. Ergo, &c. R. neg. seq. maj. 1. itaque, merita Christi non meruerunt ullum præmium sine determinata promissione præmii, à Deo facta: nam sceluso pacto, nemo tenetur rem suam dare exhibenti premium, vel obsequium æquivalens, aut etiam majus. Adde quòd aliunde Christi merita Deo debita erant, nullamque ex eis Deus utilitatem percipiebat.

2. Merita Christi non satisfecerunt sine acceptatione divina: potuit enim Deus velle, ut reus ipse satisfaceret, & ita manere rationabiliter infensus reo, quantumcumque satisfactione à Christo oblata; maximè cùm opera Christi satisfactoria alio titulo, nempe titulo luperi dominii, exigere potuerit.

Quantumcumque igitur satisfactions Christi acceptabiles fuerint, licetque de te fuerint infinitæ dignæ quam acceptarentur, scilicet tamen divina promissione explicita, vel implicita, Deus illas pro redemptione nostra non necessariò, sed liberè acceptavit: Dixi, Seclusa divina promissione, &c. Nam promissione illa acceptandi supposita, Deus nos potuit illas non acceptare; tunc enim ad eas acceptandas necessitatus fuit ex fidelitate in servandis promissis,

& ex constantia in decretis non mutandis. Dixi adhuc, explicita, vel implicita: tatis enim fuit promissio implicita, inclusa in decreto ordinante incarnationem ad perfectam hominum redemptionem.

Obj. 9. Christus merebatur, & satisfaciebat ut homo. Ergo merita Christi habuerunt tantum valorem finitum. R. Christus merebatur & satisfaciebat, non ut homo simpliciter, sed ut homo Deus. Merebatur & satisfaciebat ut homo, per to, ut reduplicando principium quo: merebatur & satisfaciebat ut Deus, per to, ut, reduplicando principium quod: nam persona Verbi verè ac physicè per suam humanitatem, ut instrumentum conjunctum, adeoque ut principium quo, actus meritorios & satisfactorios efficerat, & recipiebat ipsa ut principium quod eosque sic efficiendo & recipiendo, infinitè simpliciter dignificabat.

Obj. ultimò. Merita Christi accipiebant valorem suum à persona Verbi, dependenter ab unione hypostatica, qua finita est. Ergo tantum valorem finitum accipiebant. R. disting. ant. Merita Christi accipiebant valorem suum à persona Verbi, dependenter ab unione hypostatica, ut pura conditione sine qua non, C. ant. Dependenter ab unione hypostatica, ut causa partiali, vel dispositione temperante & modificantre activitatem dignitatis personæ, N. ant. & cons. Itaque supposita unione hypostatica humanitatis cum Verbo, actus meritorii humanitatis erant propriè ac physicè ac actus Verbi, & Verbum erat propriè ac physicè principium quod illorum actuum, siveque unio hypostatica non impedivit, sed è contra adjuvit moralem refusionem totius dignitatis Verbi in illos actus.

§. V.

Christus potuit satisfacere condigne, & plus quam condigne pro peccato originali, & aliis peccatis mortalibus hominum.

Prob. ex dictis parag. 3. & 4. Nam, ut probatum est, quodlibet Christi meritum valorem habuit ad merendum & satisfaciendum simpliciter infinitum; ita ut vel per unicum obsequium quantumcumque, Christus potuerit condigne, & plus quam condigne satisfacere pro peccatis mortalibus pluribus ac pluribus, & gravioribus ac gravioribus in infinitum. Ergo à fortiori Christus potuit condigne, & plus quam condigne satisfacere pro peccato originali, & aliis hominum peccatis, cùm sint numero finita.

Confirm. Quia valet ab actu ad potentiam: sed Christus re ipsa pro peccato originali, & aliis peccatis hominum satisfecit de condigno, & plus quam de condigno. Ergo, &c. Prob. min. & 1. quidem quòd Christus satisficerit pro &c. Prob. ex Scriptura: nam dicitur Apocalip. cap. 5. Redemptus nos Deo in sanguine tuo ex omni tribu, & lingua, & populo, & natione. Et 1. Joan. cap. 2. Ipse est propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris antem tantum, sed etiam pro totius mundi. Et ad Titum c. 2. Dedit semper ipsum pro nobis, ut nos redimeres ab omni iniustitate, & mundaret sibi populum, &c. Scriptura consonant Patres, pro quibus omnibus unus esto sanctus Leo ferm. 12. de passione Domini, ubi ait: Quia ergo primi hominis universa posteritas uno simul vulnere sanctiata corruerat, nec ulla sanctorum merita conditionem poterant illata mortis evincere: venit è celo medicus singularis Cum ea de propagine unus existaret, in quo diabolus, quod suum dicere, non haberet ... dum in eum sicut, quem sub peccati lege non tenuit ... juxta impia damnationis amisi: effusio enim pro injustis sanguinis justam potens fuit ad privilegium, tam dives ad præmium, ut si universitas captivorum in redemptorem suum crederet, nullum tyrannica vincula retinerent.

2. Quòd Christus de condigno, & plusquam de condigno satisficerit pro peccato originali, &c. Prob. 1. ex Scriptura: nam Rom. cap. 5. dicitur: Non sicut delictum, & donum: si enim unius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei & donum in

gra-

gratia unius hominis Iesu Christi in plures abundavit. Quibus verbis Apostolus comparat vim peccati originalis ad nocendum, cum valore meritorum Christi ad sanandum, & hunc illi longe anteponit.

3. Ex Patribus, pro quibus omnibus hic erunt Chrysoformis homilia 10. ad Romanos, ubi haec habet: *Sic unius peccatum permisit omnes, multo corie magis unius gratia servare poterit. Postea ostendit (Apostolus) non illud modo peccatum per gratiam extinctum, sed & reliqua omnia; nec ipsa tantum peccata esse extinta, sed & iustitiam datam, atque adeo Christum non modo tantum iucuisse, quantum læserat Adam, sed & multò magis, ac multo pleniùs. Et Augustinus sermone de tempore 114. Hodie, inquit, Dominus noster in statu crucis premium nostrae salutis appendit, & una morte universum mundum, sicut omnium conditor, ita omnium reparator absolvit. Indubitate enim credamus, quod totum mundum redemit, qui plus dedit, quam totus mundus valerer: meritum enim redempta mercedis dignitas insignis pretii supergressa est. Sed ex occasione data*

Observa, quamvis Christus pro peccato originali, & aliis hominum peccatis Patri obtrulerit satisfactionem non modo condignam, sed etiam superabundantem, hanc tamen satisfactionem non prodesse, nisi iis, quibus applicatur, & quantum applicatur per media à Christo, vel à Deo instituta; hinc nullo modo prodest infantibus, in utero materno morientibus, quia nullo modo eis applicatur: è contra tantum prodest, quantum potest, iis qui cura debita dispositione baptizantur, vel martyrio coronantur, quia per baptismum & martyrium perfectè applicatur ad abolendam peccatum omnem, peccato debitam: per alia verò media ordinariè non applicatur perfectè, sed imperfectè tantum, quia per alia media ordinariè applicatur tantum ad mutandam peccatum aeternam in temporalem, vel graviorem in leviorum.

Ratio horum est, jam insinuata, quia Pater aeternus acceptavit quidem pro omnibus hominibus satisfactionem Christi quantum ad actum primum, seu quantum ad sufficientiam; at non illam acceptat in actu secundo, & quantum ad effectus, nisi juxta modum, quo per diversa media applicatur hominibus, & Christus ipse non alter voluit, à Patre acceptari, & hominibus prodesse satisfactionem suam: quare mirum non est, quod ab iis, quibus non applicatur perfectè satisfactione Christi, alia satisfactione exigatur; quod non est contra rationem condigne satisfactionis, nec inde sequitur, debiti jam soluti exigi solutionem.

C O R O L L A R I V M .

Incarnatio necessaria fuit ad redimendum genus humanum per condignam satisfactionem, ab homine exhibendam.

Sequitur ex dictis hactenus, ex quibus sic breviter argumentor. Nulla pura creatura condigne iuris facere potuit pro peccato mortali, etiam uno, sive proprio, sive alieno: Christus verò de condigno, & plus quam de condigno iuris facere potuit etiam per ipsum quantumcumque obsequium pro peccatis mortalibus pluribus ac pluribus, & gravioribus ac gravioribus in infinitum. Ergo, &c. Dixi porrò, per condignam satisfactionem ab homine exhibendam: nam incarnatio necessaria non fuit ad redimendum genus humanum per condignam satisfactionem præcisè, quia Verbum potuit genus humanum redimere per satisfactionem condignam, non humanam, sed angelicam naturam assumendo, quamquam non tam convenienter potuerit,

A R T I C U L U S III.

Utrum incarnatione facta tantum fuerit ad redimendum genus humanum,

Nota. Hic non queritur, quid Deus circa incarnationem potuerit decernere, vel an aliud, &

quod decretum habuisset, si praesens non haberet; cùm enim de eare nihil revelatum sit, nihil de eare nisi divinando dici potest. Agitur ergo de decreto, quod Deus haberet; & queritur, quale fuerit circa incarnationem, quantum colligi potest ex certa, vel faltem magis probabili revelatione: utrum scilicet Deus per illud decretum incarnationem voluerit ante prævisionem omnis peccati; ita ut facta esset incarnatione, etiam homo non peccasset; an verò per illud decretum voluerit Deus incarnationem post peccati prævisionem, & ad redimendum hominem, ita ut vi præsentis decreti Filius Dei non esset incarnatus, si homo non peccasset, & sic non indiguisset redempzione?

Circa hanc controversiam triplex est sententia. Prima docet incarnationem quoad substantiam decretam fuisse ante prævisionem peccati: licet quoad circumstantiae carnis mortalis & passibilis decreta non fuerit, nisi post peccati prævisionem: ita ut venisset Christus, quamvis non in carne mortali & passibili, etiam non peccasset homo, nec adeo redempzione indigisset.

Secunda sententia, quæ est S. Thomæ, afferit incarnationem, etiam quoad substantiam, decretam non fuisse, nisi post peccati prævisionem, & ad ejus remedium: ita ut vi præsentis decreti Christus omnino non venisset, si homo non peccasset.

Tertia denique sententia vult incarnationem decretam fuisse ex duplice motivo totali, scilicet prius sui gratia, seu propter intrinsecam excellentiam, ante peccatum præsum, abstrahendo à carne passibili vel impassibili; deinde iterum post peccati prævisionem ex affectu redimendi genus humanum, determinando carnem passibilem: quare secundum tertiam hanc sententiam, ita incarnatione etiam quoad substantiam facta est ad redimendum hominem lapsum, ut tamen facta esset, etiam homo non peccasset, nec redempzione opus habuisset. Sed cum secunda sententia, sit

S. I.

Incarnatio volita fuit à Deo tantum post prævisionem peccati, & ad redimendum genus humanum: ita ut vi præsentis decreti, Filius Dei incarnatus non esset, si genus humanum redempzione non indigisset,

Prob. 1. ex Scriptura. Nam Joan. cap. 3. Christus ipse ait: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret: ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam aeternam. Non enim misit Deus Filium suum in mundum, ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum.* Et cap. 10. idem sic loquitur: *Ego veris, ut vitam habeant, & abundantiam habeant.* Et ad Galat. cap. 4. dicit Apostolus: *Misit Deus Filium suum, factum ex muliere, factum sub lege; ut eos, qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem filiorum recipieremus.* Idem afferit 1. ad Timoth. cap. 1. *Fidelis sermo, inquit, & omni acceptione dignus: quod Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere.* Ex his autem locis, & aliis similibus patet, Scripturam pro motivo incarnationis redempcionem hominis à peccato perpetuo assignare: gratis igitur omnino dicitur, incarnationem ab eo voluntate fuisse propter motivum aliquod, ita ut facta fuisse, etiam homo lapsus non esset, & sic non egisset redempzione.

Hoc ratiocinium est Angelici Doctoris hic quæsitione 1. art. 3. in O. Quidam, inquit, dicunt, quod etiam homo non peccasset. Dei Filius incarnatus fuisse. Alii vero contrarium afferunt, quorum assertio magis assentiendum videtur: ea enim, quæ sola Dei voluntate proveniunt supra omne debitum creature, nobis innotescere non possunt, nisi quatenus in Sacra Scriptura traduntur, per quam divina voluntas nobis innotescit. Unde cum in Sacra Scriptura ubiqui incarnationis ratio ex peccato primi hominis assignetur, convenientius dicitur, incarnationis opus ordinatum esse